Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми

2006-жылдын биринчи чейреги үчүн

2006-жылдын теке айы

Бишкек

РЕДАКЦИЯЛЫК
КЕҢЕШ:

Төрайым: М. Мырзабаева.
Кеңештин мүчөлөрү: Н. Илебаев,
Ю. Бушман,
Жооптуу катчы: А. Бердигулова.

Кыргыз Республикасынын Төлөм теңдеми

«Кыргыз Республикасынын Төлөм теңдеми» Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан даярдалган. Басылма тышкы сектордун өнүгүүсүндөгү акыркы тенденцияларды чагылдырат жана төлөм теңдеми, тышкы соода, эларалык камдар, тышкы карыз жана эларалык инвестициялык позиция боюнча маалыматтар менен таблицаларды, ошондой эле төлөм теңдемин түзүүнүн ыкмаларын жана маалымат базасын камтыйт. Басылма жылына 4 жолу – үчтүн айы, бугу, теке жана тогуздун айларында кыргыз, орус жана англис тилдеринде чыгарылып турат.

Бул басылманын маалыматтарын жаңыртуунун акыркы күнү: 2006-жылдын теке айынын он тогузу.

Шартуу белгилер:

… маалыматтардын жок экендигин билдирет;

– көрсөткүчтөр 0 (нөлгө) барабар экендигин же мааниге ээ эмес экендигин билдирет;

- жылдардын же айлардын ортосундагы мезгил аралыгы (мисалы 1994-1996-жылдар же үчтүн айы – кулжа айлары) билдирет, бул жерде чектелүү менен көрсөтүлгөн даталар аралыгындагы бардык жылдар жана айлар камтылгандыгын билдирет.

Санариптерди тегеректөөдөн улам акыркы бөлүктөрдөгү суммалоолордо дал келбестиктер болушу мүмкүн.

Бул басылмада пайдаланылуучу эсепке алуу ыкмаларынын же тарыхый маалыматтардын мүмкүн болуучу өзгөрүүлөрүнө байланыштуу мурда келтирилген маалыматтар корректировкаланышы мүмкүн жана ага ылайык 5 жылды камтыган мезгил аралыгы «ачык» деп эсептелинет.

Басылмага байланыштуу суроолор боюнча:
Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын
Экономика башкармалыгынын Төлөм теңдеми бөлүмүнө
Бишкек шаары, Т.Үмөталиев атындагы көчө, 101
дареги боюнча,
(996 312) 66-90-57, 66-90-56 телефондору,
(996 312) 66-90-55, 61-07-30 факсы аркылуу кайрылсаңыздар болот
Электрондук почта: aberdigulova@nbkr.kg

Уюштуруучусу – Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы.
Басылма Кыргыз Республикасынын Юстиция Министрлигинде каттоодон өткөрүлгөн,
605-номериндеги күбөлүккө ээ.

©Кыргыз Республикасынын Улуттук Банкы, 2006-жыл.

Бул басылма Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксатысыз кайрадан басылып чыгарылууга жана кайсыл формада жана кандай каражаттар аркылуу болбосун таркатылууга тийиш эмес. Басылманы көчүрүп басууда жана которууда «Кыргыз Республикасында төлөм теңдеми» басылмасынын булактарына милдеттүү түрдө таянуу зарыл.

ЖЧК «UnitPrint» полиграфиялык комплексинде басылып чыгарылды.
720071, Бишкек ш., Москва көчөсү, 73.
Тел: (312) 901440, (312) 295330.
Факс (312) 650820.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын басылмалары

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын жылдык отчету
Бул басылма Улуттук банктын өткөн жыл үчүн толук отчету болуп саналат. Ал республиканын экономикалык өнүгүүсү, Улуттук банктын акчакредиттик саясаты, финансылык отчеттуулугу жөнүндө кыскача маалыматты, Улуттук банк жөнүндө жалпы маалыматтарды, статистикалык тиркемелерди камтыйт. Кыргыз, орус жана англис тилдеринде басылып чыгарылат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын бюллетени
Бул маалыматтык басылма Кыргыз Республикасынын негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрү, экономикасынын сектору боюнча статистикалык маалыматтарды камтыйт. Ай сайын кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Кыргыз Республикасында инфляция боюнча баяндама
Басылма республикадагы жана анын региондорундагы керектөө бааларынын динамикасынын сүрөттөлүп жазылышын, инфляциянын негизги факторлорунун анализденишин, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын акчакредит саясаты боюнча чечимдери жөнүндө маалыматты камтыйт жана келерки мезгилге карата инфляциялык болжолдоолорду келтирет. Чейрек сайын кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланат.

Банк тутумунун өнүгүү тенденциялары
Аталган басылмада Кыргыз Республикасынын банк тутумунун абалына финансылык ортомчу катары милдетин аткаруунун натыйжалуулугу көзкарашында анализ берүү, ошондой банк тутумунун турукташуусуна анын курамдык элементтери боюнча жетишүүдө жана аны колдоп турууда орун алган тоскоолдуктардын бетин ачуу келтирилет. Басылма жарым жылда бир жолу кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыка чыгарылат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ченемдик актылары
Аталган журналды чыгаруунун максаты болуп коммерциялык банктарды жана коомчулукту Улуттук банктын ченемдик документтери жана Улуттук банктын иштери жөнүндө расмий маалыматтар менен камсыз кылуу үчүн башкы банктын ченемдик актыларын расмий жарыялоо, ошондой эле Кыргыз Республикасынын банктык мыйзамдарын пропагандалоо саналат. Айына бир жолу кыргыз жана орус тилдеринде чыгарылат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын пресс-релизи
Улуттук банктын пресс-релизи Улуттук банкка тиешелүү окуялар түрмөгүн жана финансы рыногунда апта ичинде болуп өткөн орчундуу маалыматтарды камтыйт. Апта сайын кыргыз жана орус тилдеринде жарыяланат.

Улуттук банктын басылмалары Улуттук банктын Төрагасынын буйругу менен бекитилген тизмеге ылайык таркатылат, ошондой эле Улуттук банктын веб-сайтына жайгаштырылат, дареги: http://www.nbkr.kg

---

Урматтуу окурмандар,

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы Улуттук статистика комитети менен бирдикте аталган төлөм теңдеминин «Кыдыруулар» статьясы боюнча 2005-жылдагы маалыматтары кайрадан каралгандыгы жөнүндө билдирет. Мындан тышкары, эларалык инвестициялык позициялардын 2004-2005-жылдардагы көрсөткүчтөрү такталган.

Кыскартылган сөздөрдүн тизмеси

АӨБ	– Азия өнүгүү банкы
ДБ	– Дүйнөлүк банк
ИДП	– ички дүң продукт
МТК	– мамлекеттик тышкы карыз. Өзүндө, белгилүү бир датага карата Кыргыз Республикасынын кредиторлору-резидент эместери, анын ичинде ЭВФтин алдындагы карызды кошо алганда, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн тышкы мамлекеттик займдары же башка карыздык милдеттенмелери боюнча пайдаланылган жана төлөнүп берилбеген сумманы чагылдырат.
МКВ	– мамлекеттик казына векселдери
МБИ	– Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Мамлекеттик бажы инспекциясы
ЕБРР	– Реконструкциялоо жана өнүгүүнүн Европа банкы
КБИ	– керектөө бааларынын индекси
ЕШК	– Европа Шериктештиги Комиссиясы
КБ	– коммерциялык банктар
КР	– Кыргыз Республикасы
ТИМ	– Кыргыз Республикасынын Тышкы иштер министрлиги
ТРжКМ	– Кыргыз Республикасынын Транспорт жана коммуникация министрлиги
ЭВФ	– Эларалык Валюта Фонду
ЭСТК	– эларалык стандарттык товардык классификация
ЭжКМ	– Кыргыз Республикасынын Экономика жана каржы министрлиги
УСК	– Улуттук статистика комитети
НЭАК	– Номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу
ЖТК	– жалпы тышкы карыз. Өзүндө, белгилүү бир датага карата кредиттик келишим же башка карыздык милдеттенме боюнча пайдаланылган жана төлөнүп берилбеген мамлекеттик жана мамлекеттик эмес, анын ичинде ЭВФтин алдындагы жана жеке сектордун карызын кошо алганда, тышкы карыздардын суммасын чагылдырат.
АКЖО	– акчакредиттик жөнгө салуу органдары
МИП	– Мамлекеттик инвестициялар программасы
РЭАК	– реалдуу эффективдүү алмашуу курсу
СИФ	– импортер-өлкөнүн чек арасындагы баа (cost, insurance, freight). Өзүнө: а) ФОБдун баасы боюнча товарлардын наркы, б.а. алардын экспорттоочу өлкөнүн чекарасына чейинки наркы; б) ташып жеткирүү наркы жана экспортердун чекарасынан импортер-өлкөнүн чекарасына чейинки камсыздандыруунун наркын камтыйт.
КМШ	– Көзкарандысыз Мамлекеттердин Шериктештиги
АКУ	– Атайы карыз алышуу укугу
ТЭИТН	– тышкы экономикалык ишкердиктин товардык номенклатурасы
ТЖ	– техникалык жардам
ФОБ	– экспортер-өлкөнүн чекарасындагы баа (free on board). Ал өзүнө экспортер-өлкөнүн чекарасына чейинки товарлардын наркы б.а. өндүрүүчүлөрдүн баалары, соодалык бааны жогорулатууну (наценка), экспортер-өлкөнүн чекарасына чейин ташып жеткирүү наркын, эларалык транспорттун кайсыл болбосун түрүнө жүктөп берүү наркын, экспорттон алынуучу кайсыл болбосун салыктарды камтыйт.

Мазмуну

1. Төлөм теңдеминин учурдагы абалы 7
I тиркеме. Таблицалар жана графиктер 15
I.1-таблица. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми (нейтралдуу берүүдө) 16
I.2-таблица. Экспортту ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча бөлүштүрүү 24
I.3-таблица. Экспортту ЭСТКнын бөлүктөрү боюнча бөлүштүрүү 24
I.4-таблица. Импортту ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча бөлүштүрүү 25
I.5-таблица. Импортту ЭСТКнын бөлүктөрү боюнча бөлүштүрүү 25
I.6-таблица. Экспортту функционалдык бөлүштүрүү 26
I.7-таблица. Экспортту географиялык бөлүштүрүү 26
I.8-таблица. Товарлардын жеке адамдар тарабынан жүзөгө ашырылуучу экспорту 26
I.9-таблица. Импортту функционалдык бөлүштүрүү 27
I.10-таблица. Импортту географиялык бөлүштүрүү 27
I.11-таблица. Товарлардын жеке адамдар тарабынан жүзөгө ашырылуучу импорту 27
I.12-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн экспорту 28
I.13-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн импорту 30
I.14-таблица. Баалардын индекси жана экспорттун физикалык көлөмү 32
I.15-таблица. Баалардын индекси жана импорттун физикалык көлөмү 33
Өлкөлөр боюнча экспорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү 34
I.16-таблица. Россияга товарлардын экспорту 34
I.17-таблица. Казакстанга товарлардын экспорту 35
I.18-таблица. Өзбекстанга товарлардын экспорту 36
I.19-таблица. Беларусияга товарлардын экспорту 37
I.20-таблица. Швейцарияга товарлардын экспорту 38
I.21-таблица. Кытайга товарлардын экспорту 39
I.22-таблица. АКШга товарлардын экспорту 40
I.23-таблица. Түркияга товарлардын экспорту 41
I.24-таблица. Германияга товарлардын экспорту 42
I.25-таблица. Улуу Британияга товарлардын экспорту 43
I.26-таблица. БАЭ товарлардын экспорту 44
Өлкөлөр боюнча импорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү 45
I.27-таблица. Россиядан товарлардын импорту 45
I.28-таблица. Казакстандан товарлардын импорту 46
I.29-таблица. Өзбекстандан товарлардын импорту 47
I.30-таблица. Беларусиядан товарлардын импорту 48
I.31-таблица. Кытайдан товарлардын импорту 49
I.32-таблица. АКШдан товарлардын импорту 50
I.33-таблица. Германиядан товарлардын импорту 51
I.34-таблица. Түркиядан товарлардын импорту 52
I.1-график. Алмашуу курсу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекси 53
I.35-таблица. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курстарынын индекстери 54
I.36-таблица. Кыргыз Республикасына четөлкө тике инвестицияларынын таза агылып келүүсүнүн географиялык структурасы 56
I.37-таблица. Эларалык камдар 56
I.38-таблица. Кыргыз Республикасынын тышкы карызы 57
I.39-таблица. Кыргыз Республикасынын тышкы карыздарынын кредиторлордун түрлөрү боюнча түзүмү 58
I.40-таблица. Кыргыз Республикасынын эларалык инвестицияларынын балансы 59
I.41-таблица. Кыргыз Республикасынын четөлкө активдеринин жана милдеттенмелеринин динамикасы 60
II тиркеме.
II.1-таблица. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү үчүн Улуттук банк тарабынан пайдаланылуучу маалымат булактары 61

ТӨЛӨМ ТЕҢДЕМИНИН УЧУРДАГЫ АБАЛЫ

2006-жылдын биринчи чейрегинде республиканын экономикасында тышкы соода жүгүртүү иштеринин көлөмүнүн олуттуу өсүшү байкалган. Төлөм теңдеми бул мезгил аралыгында 10,6 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү терс сальдо менен түзүлгөн, ал эми 2005-жылдын биринчи чейрегинде төлөм теңдеминин тартыштыгы 11,5 млн. АКШ долларын түзгөн. 2006-жылдын биринчи чейрегинде күндөлүк эсептин кескин начарлоосу байкалып, анын тартыштыгы өткөн жылдын биринчи чейрегиндегиге салыштырганда 2,5 эсеге көбөйгөн. Алып көрсөк, эгерде 2005-жылдын биринчи чейрегинде күндөлүк операциялар эсебинин тартыштыгы ИДПга карата 4,0 пайызды түзгөн болсо, 2006-жылдын тиешелүү мезгилинде аталган көрсөткүч 10,5 пайызга чейин көбөйгөн. Бул, эң башкысы, товарлардын импортунун өсүш арымынын 38,4 пайызга чейин тездеши, натыйжада төлөм теңдеминин тартыштыгынын 2,3 эсеге көбөйүүсү менен түшүндүрүлөт. Өз кезегинде, импорттук берүүлөрдүн көлөмүнүн көбөйүүсү мунайзаттарынын 23,0 пайызга кымбатташы менен шартталган. Соода балансынын начарлап кетиши кызмат көрсөтүүлөр балансынын тартыштыгынын 1,6 эсеге өсүшүнө алып келген, анда транспорттук жана камсыздандыруу кызмат көрсөтүүлөрү орчундуу үлүштү ээлөөдө. Бирок, товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөр балансынын түптөлүп жаткан тартыштыгы күндөлүк трансферттердин агылып келиши менен компенсацияланган, алар 1,5 эсеге көбөйгөн.

1-график. Күндөлүк операциялар эсеби
ИДПга карата пайыздарда

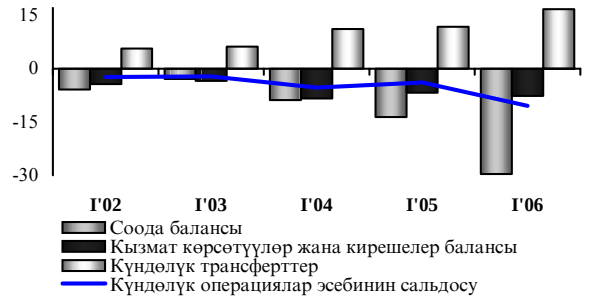

СООДА БАЛАНСЫ

Республиканын тышкы соода жүгүртүүсүнүн көлөмү 2006-жылдын биринчи чейрегинде 2005-жылдын тиешелүү мезгилиндегиге салыштырганда 24,6 пайызга көбөйгөн жана 489,6 млн. АКШ долларын түзгөн. Импорттун өсүш арымынын экспорттун өсүш арымынан артышы **соода балансынын** сальдосунун 2005-жылдын тиешелүү мезгилиндеги соода балансынын 56,9 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү тартыштыгына караганда 133,1 млн. АКШ доллары өлчөмүндө терс түзүлүшүн аныктаган.

2-график. Кыргыз Республикасынын соода балансы
ИДПга карата пайыздарда

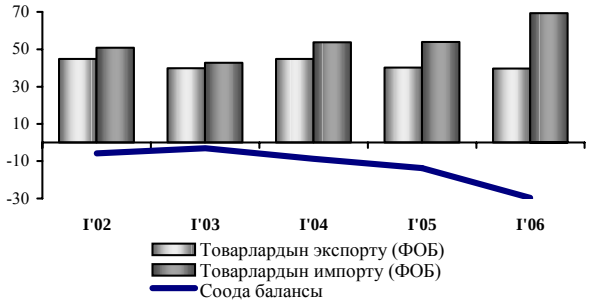

Товарлардын экспортунун көлөмү 2005-жылдын биринчи чейрегиндегиге салыштырганда 6,1 пайызга көбөйгөн жана 178,3 млн. АКШ долларын түзгөн.

1-таблица. Кыргыз Республикасынын товарларынын экспорту
(млн. АКШ долларында)

	I'02	I'03	I'04	I'05	I'06
Экспорт (ФОБ)	116,9	121,3	158,9	168,0	178,3
Өсүш арымы *(пайыздар)*	*1,4*	*3,8*	*31,0*	*5,7*	*6,1*

Мында алтындын экспорту кыскарган, ал эми алтынды эске албаганда экспорт — 16,0 пайызга өскөн. Алтындын экспортунун азаюусу алтын казып алуу ишканаларында кендин корунун табигый азаюсунун эсебинен болгон. Алтынды физикалык берүү 29,0 пайызга кыскарган, бирок алгылыктуу баа коньюнктурасынын эсебинен, нарктык маани-де алганда төмөндөө 8,7 пайызды түзгөн. Инвестициялык товарларды жана энергопродуктыларды экспорттук берүүлөр олуттуу түрдө өскөн. Инвестициялык товарлардын тобу боюнча берүүнүн көбөйүүсү тоо-кен

казып алуунун пайдаланылбаган жабдууларын, башка электр мештерин, өзгөрүлмөлүү токтун генераторлорун, автобустарды сатуунун эсебинен жүргөн.

Энергопродуктылардын экспортунун өсүүсү четөлкө аба транспортторуна май куюу үчүн авиа отундарды берүүнүн эсебинен көбөйгөн. Отчеттук мезгилде товарлардын экспортунун жалпы көлөмүндө 87,6 пайызды түзгөн товарлардын экспорту статьясы боюнча экспорттук баанын бир пайызга төмөндөгөндүгү белгиленген, ал эми ошол эле учурда физикалык берүүлөр 5,0 пайызга өскөн. Ошентип, нарктык мааниде аталган товарлардын экспортунун көлөмү 4,0 пайызга өскөн.

Экспорттун географиялык түзүмүндө КМШ өлкөлөрүнүн ичинен Россия жана Казакстан адаттагыдай эле басымдуулук кылат. Россияга экспорттун көлөмү 11,6 пайызга кыскарган, Казакстанга 34,3 пайызга өскөн. Алыскы четөлкөлөрдүн ичинен экспорттун олуттуу үлүшү Швейцарияга (35,8 пайыз) туура келген. Бул өлкөгө берүүлөрдүн өсүшү (3,3 эсеге), эң башкысы, алтындын экспортунун эсебинен жүргөн.

Товарлардын ФОБ баасындагы импорту[1] 2006-жылдын биринчи чейрегинде өткөн жылдын ушул эле мезгилиндегиге салыштырганда 38,4 пайызга көбөйгөн жана 311,3 млн. АКШ долларын түзгөн. Мында КМШ өлкөлөрүнөн сыяктуу эле, алыскы четөлкөлөрдөн импорттук келип түшүүлөрдүн өсүшү белгиленген.

2-таблица. Товарлардын импорту

(млн. АКШ долларында)

	Г'02	Г'03	Г'04	Г'05	Г'06
Импорт (ФОБ)	132,3	130,3	190,0	224,9	311,3
Өсүш арымы *(пайыздарда)*	*35,8*	*-1,5*	*45,8*	*18,4*	*38,4*

2006-жылдын биринчи чейрегинде импорттун көлөмүнүн өсүүсүн шарттаган бир кыйла ири статьялардан болуп энергопродуктылар, керектөө жана инвестициялык товарлары саналган. Энергопродуктылардын өсүшү мунайзаттарынын импортунун көбөйүүсүнө байланыштуу болду, ал аталган статья боюнча жалпы көлөмдүн дээрлик 80,0 пайызын түзгөн. Мунай заттарынын импорттук келип түшүүлөрүнүн өсүш арымы, негизинен, баалардын өсүшүнүн эсебинен 50,6 пайызды түзгөн.

Республикага товарлар, эң башкысы, КМШ өлкөлөрүнөн импорттологон. Мында Россиядан импорт негизинен мунайзаттарын берүүнүн өсүшүнүн эсебинен эң чоң үлүштү (62,9 пайызды) түзгөн.

Кытайдан да импорттук берүүлөр өскөн (2,6 эсеге). Бул негизинен керектөө товарларын берүүлөрдүн өсүшүнүн эсебинен жүргөн, ал берүүлөрдүн жалпы көлөмүндө 58,6 пайызга жакынды түзгөн.

ЭЛАРАЛЫК КЫЗМАТ КӨРСӨТҮҮЛӨР БАЛАНСЫ

2006-жылдын биринчи чейрегинде эларалык кызмат көрсөтүүлөрдүн тышкы жүгүртүүсү 124,5 млн. АКШ долларын түзгөн, мында экспорттун 3,2 пайызга, импорттун 11,6 пайызга көбөйгөндүгү белгиленген. Натыйжада, кызмат көрсөтүүлөрдүн балансы терс сальдо менен түзүлгөн, анын өлчөмү 14,6 млн. АКШ долларына жеткен.

3-график. Эларалык кызмат көрсөтүүлөр балансы

ИДПга карата пайыздарда

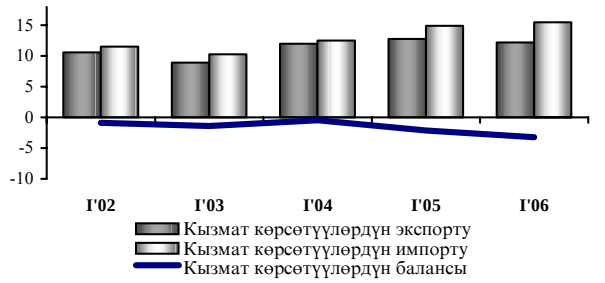

Карооо алынып жаткан мезгилдин жыйынтыгы боюнча резидент эместерге көрсөтүлгөн кызматтардын көлөмү 53,2 млн. АКШ долларынан 54,9 млн. АКШ долларына чейин бир аз көбөйгөн. Кызмат көрсөтүүлөрдүн экспортунун түзүмүндө олуттуу деле өзгөрүүлөр болгон эмес, «Кыдыруулар», «Транспорттук кызмат көрсөтүүлөр» жана «Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр» экспорттун 63,9 пайызын камсыз кылган ири статьялардан болуп санал-

[1] СИФ баасындагы импорт 2006-жылдын биринчи чейрегинде 336,1 млн. АКШ долларын түзгөн, мында соода балансынын тартыштыгы 157,8 млн. АКШ долларын түзгөн.

ган. Саясый абалдын туруктуу болбогондугунан улам резидент эместерге туристтик кызмат көрсөтүүлөр 10,9 пайызга, курулуш кызмат көрсөтүүлөрү –77,6 пайызга кыскарган. Транспорттук жүк ташуулардын экспортунун көлөмү 4,2 пайызга өскөн, алардын басымдуу үлүшү темиржол жана аба жүк ташууларына туура келген. Отчеттук мезгилде элчиликтердин жана эларалык уюмдардын биздин өлкөдөгү товарларды алууга жана кызмат көрсөтүүлөрдөн пайдаланууга өкүлчүлүк чыгашалары 2,2 эсеге көбөйгөн жана 6,7 млн. АКШ долларын түзгөн. Кызмат көрсөтүүлөр рыногун өнүктүрүү ишкердик кызмат көрсөтүүлөрдүн экспортунун 49,5 пайызга көбөйүүсүнө түрткү болгон.

Кызмат көрсөтүүлөрдүн импорту отчеттук чейректе базалык мезгилдеги көрсөткүчтөн 7,2 млн. АКШ долларына жогорулаган жана 69,5 млн. АКШ долларын түзгөн. Кызмат көрсөтүүлөрдүн импортунун басымдуу үлүшү экспорттогудай эле статьяларга туура келген. Транспорттук кызмат көрсөтүүлөрдүн үлүшү 45,6 пайызды же 31,7 млн. АКШ долларын түзгөн, бул базалык мезгилдегиге салыштырганда 17,7 пайызга көп. Резиденттерге көрсөтүлгөн кызматтардын төмөндөөсүнүн натыйжасында «Кыдыруулар» статьясы 25,0 пайызга кыскарган. Ишкердик кызмат көрсөтүүлөрдүн импорту экспорт сыяктуудай эле 31,6 пайызга көбөйүп, 17,1 млн. АКШ долларын түзгөн, бул резидент эмес компаниялардын биздин резиденттерге консультациялык, жарнамалык жана башка ишкердик кызматтарды көрсөтүүлөрү менен байланыштуу болгон. Импорттун калган статьялары боюнча отчеттук мезгилде олуттуу деле өзгөрүүлөр болгон эмес.

Кирешелер

2006-жылдын биринчи чейрегинде «Кирешелер» статьясынын терс мааниси 2005-жылдын тиешелүү мезгилиндегиге салыштырганда 3,5 пайызга өскөн жана 20 млн. АКШ долларын түзгөн (2004-жылдын биринчи чейрегинде –19,3 млн. АКШ доллары). Бул, статьянын, көбөйүшү негизинен республиканын резидент эместерине эмгек акыларды төлөө боюнча агылып чыгуулардын өсүшүнө байланыштуу болгон, ал боюнча өсүш арымы 24,0 пайызды түзгөн.

Тике инвестициялардын көлөмү ошол эле деңгээлде калган жана 13,6 млн. АКШ долларын түзгөн.

Башка инвестициялар боюнча кирешелер балансынын терс сальдосу 2,3 млн. АКШ долларынан 1,3 млн. АКШ долларына чейин кыскарган, бул жеке сектордун тышкы карыздары боюнча пайыздык төлөмдөрдүн кыскарышынын натыйжасында болгон.

Күндөлүк трансферттер

Отчеттук мезгилде күндөлүк трансферттер балансынын оң сальдосу базалык мезгилдегиге салыштырганда 53,2 пайызга көбөйүү менен 74,9 млн. АКШ долларын түзгөн. Күндөлүк трансферттердин бардык статьялары боюнча өсүү байкалган: расмий трансферттер боюнча 46,0 пайызга, жеке трансферттер боюнча –53,4 пайызга. Товардык грант түрүндөгү гуманитардык жардамдар 1,6 млн. АКШ доллар суммасында келип түшкөн, бул 2005-жылдын тиешелүү мезгилиндегиден 46,3 пайызга көп. Мурдагыдай эле, трансферттердин агылып келүүсүнүн 98,3 пайызга өсүүсү жеке трансферттердин келип түшүүлөрүнүн эсебинен камсыз болгон.

Жеке трансферттердин дүңүнөн агылып

4-график. Акча которуулардын жана керектөө товарларынын экспортунун сальдосу

ИДПга карата пайыздарда

келүүсү 81,0 млн. АКШ долларын түзгөн, алардын ичинен 75,6 млн. АКШ доллары банк эсептери жана акча которуулар системалары аркылуу келип түшкөн. Төйлөө чөйрөсүнүн ыңгайлуу шарты жана тарифтер-

дин алгылыктуу болушу акча которуулардын банк тутуму аркылуу көбөйүүсүнө көмөк болот.

Четөлкөдө иштеп жүргөндөрдүн акча которуулары 2006-жылдын биринчи чейрегинде керектөө товарларынын таза экспортунунун ордун ашыгы менен жапкан. Алып көрсөк, 2005-жылдын биринчи чейрегинде акча которуулардын агылып келүүсү керектөө товарларынын таза экспортунун 104,0 пайызын каржылоого жөндөмдүү болгон. Ал эми 2006-жылдын биринчи чейрегинде бул көрсөткүч 57,8 пайыздык пунктка көбөйгөн.

КАПИТАЛ МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК ОПЕРАЦИЯЛАР ЭСЕБИ

2006-жылдын алгачкы үч айынын жыйынтыгы боюнча капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби (төлөм теңдеминин аналитикалык берилишинде) 2005-жылдын тиешелүү мезгилиндеги 42,0 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү терс сальдого караганда 64,3 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү оң сальдо менен түзүлгөн.

Мында **капитал менен операциялар эсебинин** терс сальдосу отчеттук мезгилде өткөн жылдын салыштырууга алынган мезгилиндегиге караганда 41,0 пайызга өскөн жана 4,5 млн. АКШ долларын түзгөн. Бул өсүш мигранттардын трансферттери боюнча таза агылып чыгуулардын көбөйүүсү менен шарттalган.

5-график. Капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби

ИДПга карата пайыздарда

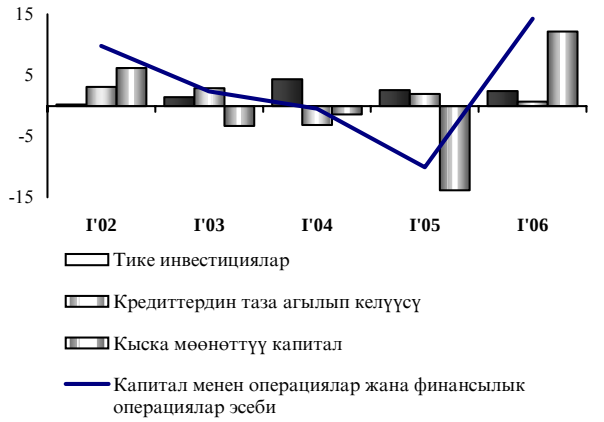

2006-жылдын биринчи чейрегинде **финансылык эсеп** бир жыл мурдагы анын терс маанисине (38,8 млн. АКШ доллары) караганда 68,7 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү оң сальдо менен түзүлгөн.

Тике инвестициялар боюнча таза агылып кирүү 1,3 пайызга көбөйгөн жана 10,9 млн. АКШ долларын түзгөн. Алардын өсүүсүнүн башкы булагы болуп ишканалардын капиталына 10,0 млн. АКШ доллары суммасындагы салымдар эсептелген, бул өткөн жылдын ушундай эле көрсөткүчүнөн 3,1 эсеге артып турат. Тике четөлкө инвестицияларынын кыйла өсүшү Улуу Бртинияга, Казакстанга жана Канадага туура келген. Республиканын экономикасына реинвестирленген кирешелердин өлчөмү 2,4 пайызга көбөйгөн жана 12,6 млн. АКШ долларын түзгөн. Тике инвестициялар негизинен финансы секторуна, кайра иштетүү өнөржайына жана соодага келип түшкөн.

Портфелдик инвестициялардын таза агылып чыгууларынын 2005-жылдын биринчи чейрегиндеги 12,6 млн. АКШ доларына караганда 1,6 млн. АКШ долларына чейин азайгандыгы белгиленген. Мында резиденттердин тышкы активдеринин 8,0 эсеге азаюусу белгиленген, бул, негизинен, кыргыз коммерциялык банктарынын четөлкө баалуу кагаздары менен операцияларына байланыштуу болгон.

Жана башка инвестициялар балансы анын базалык мезгилдеги 36,9 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү терс сальдосуна караганда 59,4 млн. АКШ доллары өлчөмүндө оң түзүлгөн. Бул өзгөрүү алардын тышкы милдеттенмелеринин олуттуу көбөйүүсүндө Кыргыз Республикасынын резиденттеринин тышкы активдеринин кыйла төмөндөөсүнүн натыйжасында болгон.

Отчеттук мезгилдин жыйынтыгы боюнча тышкы активдердин сальдосу 96,3 млн. АКШ долларына азайган. Азаюу четөлкө активдери түзүмүндө статьялардын көпчүлүгү боюнча белгиленген. Алып көрсөк, дебитордук карыз түрүндөгү тышкы активдер жана коммерциялык банктардын активдери тиешелүүлүгүнө жараша 3,8 жана 1,7 эсеге кыскарган, ошонун өзү менен суммардык четөлкө активдеринин оң сальдосун түзүүгө олуттуу таасир эткен. «Ишканалардын четөлкөлөрдөгү эсеби» статьясы боюн-

I'05		I'06			
физи-калык көлөму	наркы, млн. АКШ доллары	физи-калык көлөму	наркы, млн. АКШ доллары	өлч. бирдиги	Товарлардын атаышы
	239,8		**304,1**		**Бардыгы болуп**
46,0	7,5	62,7	9,2	*миң тонна*	Дан өсүмдүктөрү жана алардан алынган прод-лар
25,1	8,1	12,2	5,9	*миң тонна*	Кант, канттан жасалган таттуулар ж-а бал
2,3	2,5	2,7	3,4	*миң тонна*	Кофе, чай, какао жана таттуулар
	2,8		3,9		Суусундуктар
	5,3		5,4		Тамеки
0,3	0,5	0,5	0,8	*миң тонна*	Иштетилбеген тамеки, тамекинин калдыктары
771,0	4,7	51,7	4,5	*миң даана*	Иштетилген даяр тамеки
	1,7		3,3		Жер семирткичтер үчүн сырье ж-а минералдык сырье
135,8	2,5	29,1	4,8	*миң тонна*	Таш көмүрлөр, чым-көң ж-а күкүмдөн тапт.көмүрлөр
141,2	53,8	161,2	81,0	*миң тонна*	Мунай жана мунайзаттары
0,8	0,1	3,1	0,6	*миң тонна*	Мунай майлары жана иштетилбеген мунай
139,2	53,5	156,0	79,0	*миң тонна*	Мунай майлары жана мунайзаттры
72,9	23,8	72,7	29,0	*миң тонна*	Автомобиль бензини
35,1	17,5	57,5	37,1	*миң тонна*	Керосин
28,3	10,8	23,7	11,1	*миң тонна*	Дизель отуну
0,9	—	0,1	—	*миң тонна*	Башка мунайзаттары
255,3	10,8	252,4	14,0	*млн. м^3*	Жаратылыш газы
0,1	—	0,1	—	*млн.квт.с*	Электроэнергия
2,5	1,8	2,9	2,4	*миң тонна*	Өсүмдүк майлары жана тоң майлар
	0,7		0,6		Органикалык химия заттары
—	—	0,1	0,1	*миң тонна*	Жана башка органикалык химия заттары
14,8	1,7	6,5	2,1	*миң тонна*	Органикалык эмес химия заттары
0,5	12,8	0,7	9,3	*миң тонна*	Медикаменттер
5,2	4,3	5,2	5,9	*миң тонна*	Эфир майлары жана парфюмерия
29,8	4,2	14,9	2,0	*миң тонна*	Жер семирткичтер
3,9	3,9	4,0	5,7	*миң тонна*	Алгачкы формасындагы пластмассалар
	2,1		4,2		Химиялык материалдар жана продукциялар
	3,5		5,1		Резинадан жасалган буюмдар
176,5	3,1	200,5	4,7	*млн.д*	Резина дөңгөлөктөрү
6,5	4,8	7,5	5,8	*миң тонна*	Кагаз, картон ж-а кагаздан жасалган буюмдар
	3,6		5,0		Текстиль жиптери ж-а кездемелер
8,4	2,0	0,5	2,9	*млн.кв.м*	Жасалма ж-а текстиль материалдардан кездемелер
	2,7		5,1		Кен болбогон, казылып алынган заттардан прод-лар
8,6	5,7	11,1	7,1	*миң тонна*	Чоюн ж-а болот
	4,3		6,5		Башка катег. кошулбаган металл-дан жас-ган буюмдар
2,1	2,5	4,7	3,9	*миң тонна*	Баалуулукка жатпаган металлдардан буюмдар
	0,6		2,4		Энергогенератордук машиналар ж-а жабдуулар
	20,9		21,6		Конкреттүү тармактар үчүн машиналар
	3,3		5,9		Курулуштар үчүн машиналар ж-а жабдуулар
	0,4		1,5		Текстиль ж-а тери иштетүү өнөржайы үчүн машиналар
	1,1		1,1		Тамакаш азыктарын иштетип чыгуу үчүн машиналар
	14,5		11,8		Башка машиналар жана жабдуулар
	3,2		6,4		Жөнөкөй машиналар жана жабдуулар
	2,9		2,5		Маалыматты автомат түрдө иштеп чыгуу үчүн жабдуу
26,3	1,6	27,8	2,0	*миң тонна*	Автоматтык иштеп чыгуу үчүн машиналар
	3,0		3,3		Электр байланышы үчүн жабдуулар жана аппаратуралар
	10,3		5,1		Электр машина., аппараттар жана приборлору, алардын тетиктери
	0,6		1,1		Электротүйүндөрүн бириктирүү ж-а бөлүү ү-н элек.приб.
0,3	0,6	0,4	1,3	*миң тонна*	Электр бөлүштүрүүчү жабдуулар
	10,3		12,6		Автомобилдер
21,0	1,3	124,0	0,9	*даана*	Жеңил автомобилдер
34,0	0,9	37,0	5,7	*даана*	Жүк ташуучу автомобилдер
2 678,0	3,8	15,0	0,6	*даана*	Башка автомобилдер
	3,6		4,0		Автомобилдердин тетиктери ж-а ага тиешелүүлөр
	1,6		2,0		Эмеректер жана аларга тиешелүүлөр
	1,6		3,6		Кийим-кечелер
	0,8		1,7		Бут кийим
	7,9		4,6		Атайы илимий приборлор ж-а контролдук аппараттар
	7,1		1,3		Медициналык шаймандар ж-а приборлор
	3,8		6,4		Башка категорияда камтылбаган даяр буюмдар

РЕДАКЦИЯЛЫК
КЕҢЕШ:

Төрайым: М. Мырзабаева.
Кеңештин мүчөлөрү: Н. Илебаев,
Ю. Бушман,
Жооптуу катчы: А. Бердигулова.

Кыргыз Республикасынын Төлөм теңдеми

«Кыргыз Республикасынын Төлөм теңдеми» Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан даярдалган. Басылма тышкы сектордун өнүгүүсүндөгү акыркы тенденцияларды чагылдырат жана төлөм теңдеми, тышкы соода, эларалык камдар, тышкы карыз жана эларалык инвестициялык позиция боюнча маалыматтар менен таблицаларды, ошондой эле төлөм теңдемин түзүүнүн ыкмаларын жана маалымат базасын камтыйт. Басылма жылына 4 жолу – үчтүн айы, бугу, теке жана тогуздун айларында кыргыз, орус жана англис тилдеринде чыгарылып турат.

Бул басылманын маалыматтарын жаңыртуунун акыркы күнү: 2006-жылдын теке айынын он тогузу.

Шартуу белгилер:

… маалыматтардын жок экендигин билдирет;

– көрсөткүчтөр 0 (нөлгө) барабар экендигин же мааниге ээ эмес экендигин билдирет;

- жылдардын же айлардын ортосундагы мезгил аралыгы (мисалы 1994-1996-жылдар же үчтүн айы – кулжа айлары) билдирет, бул жерде чектелүү менен көрсөтүлгөн даталар аралыгындагы бардык жылдар жана айлар камтылгандыгын билдирет.

Санариптерди тегеректөөдөн улам акыркы бөлүктөрдөгү суммалоолордо дал келбестиктер болушу мүмкүн.

Бул басылмада пайдаланылуучу эсепке алуу ыкмаларынын же тарыхый маалыматтардын мүмкүн болуучу өзгөрүүлөрүнө байланыштуу мурда келтирилген маалыматтар корректировкаланышы мүмкүн жана ага ылайык 5 жылды камтыган мезгил аралыгы «ачык» деп эсептелинет.

Басылмага байланыштуу суроолор боюнча:
Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын
Экономика башкармалыгынын Төлөм теңдеми бөлүмүнө
Бишкек шаары, Т.Үмөталиев атындагы көчө, 101
дареги боюнча,
(996 312) 66-90-57, 66-90-56 телефондору,
(996 312) 66-90-55, 61-07-30 факсы аркылуу кайрылсаңыздар болот
Электрондук почта: aberdigulova@nbkr.kg

Уюштуруучусу – Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы.
Басылма Кыргыз Республикасынын Юстиция Министрлигинде каттоодон өткөрүлгөн,
605-номериндеги күбөлүккө ээ.

©Кыргыз Республикасынын Улуттук Банкы, 2006-жыл.

Бул басылма Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксатысыз кайрадан басылып чыгарылууга жана кайсыл формада жана кандай каражаттар аркылуу болбосун таркатылууга тийиш эмес. Басылманы көчүрүп басууда жана которууда «Кыргыз Республикасында төлөм теңдеми» басылмасынын булактарына милдеттүү түрдө таянуу зарыл.

ЖЧК «UnitPrint» полиграфиялык комплексинде басылып чыгарылды.
720071, Бишкек ш., Москва көчөсү, 73.
Тел: (312) 901440, (312) 295330.
Факс (312) 650820.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын басылмалары

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын жылдык отчету
Бул басылма Улуттук банктын өткөн жыл үчүн толук отчету болуп саналат. Ал республиканын экономикалык өнүгүүсү, Улуттук банктын акчакредиттик саясаты, финансылык отчеттуулугу жөнүндө кыскача маалыматты, Улуттук банк жөнүндө жалпы маалыматтарды, статистикалык тиркемелерди камтыйт. Кыргыз, орус жана англис тилдеринде басылып чыгарылат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын бюллетени
Бул маалыматтык басылма Кыргыз Республикасынын негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрү, экономикасынын сектору боюнча статистикалык маалыматтарды камтыйт. Ай сайын кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Кыргыз Республикасында инфляция боюнча баяндама
Басылма республикадагы жана анын региондорундагы керектөө бааларынын динамикасынын сүрөттөлүп жазылышын, инфляциянын негизги факторлорунун анализденишин, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын акчакредит саясаты боюнча чечимдери жөнүндө маалыматты камтыйт жана келерки мезгилге карата инфляциялык болжолдоолорду келтирет. Чейрек сайын кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланат.

Банк тутумунун өнүгүү тенденциялары
Аталган басылмада Кыргыз Республикасынын банк тутумунун абалына финансылык ортомчу катары милдетин аткаруунун натыйжалуулугу көзкарашында анализ берүү, ошондой банк тутумунун турукташуусуна анын курамдык элементтери боюнча жетишүүдө жана аны колдоп турууда орун алган тоскоолдуктардын бетин ачуу келтирилет. Басылма жарым жылда бир жолу кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыка чыгарылат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ченемдик актылары
Аталган журналды чыгаруунун максаты болуп коммерциялык банктарды жана коомчулукту Улуттук банктын ченемдик документтери жана Улуттук банктын иштери жөнүндө расмий маалыматтар менен камсыз кылуу үчүн башкы банктын ченемдик актыларын расмий жарыялоо, ошондой эле Кыргыз Республикасынын банктык мыйзамдарын пропагандалоо саналат. Айына бир жолу кыргыз жана орус тилдеринде чыгарылат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын пресс-релизи
Улуттук банктын пресс-релизи Улуттук банкка тиешелүү окуялар түрмөгүн жана финансы рыногунда апта ичинде болуп өткөн орчундуу маалыматтарды камтыйт. Апта сайын кыргыз жана орус тилдеринде жарыяланат.

Улуттук банктын басылмалары Улуттук банктын Төрагасынын буйругу менен бекитилген тизмеге ылайык таркатылат, ошондой эле Улуттук банктын веб-сайтына жайгаштырылат, дареги: http://www.nbkr.kg

---

Урматтуу окурмандар,

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы Улуттук статистика комитети менен бирдикте аталган төлөм теңдеминин «Кыдыруулар» статьясы боюнча 2005-жылдагы маалыматтары кайрадан каралгандыгы жөнүндө билдирет. Мындан тышкары, эларалык инвестициялык позициялардын 2004-2005-жылдардагы көрсөткүчтөрү такталган.

Кыскартылган сөздөрдүн тизмеси

АӨБ	– Азия өнүгүү банкы
ДБ	– Дүйнөлүк банк
ИДП	– ички дүң продукт
МТК	– мамлекеттик тышкы карыз. Өзүндө, белгилүү бир датага карата Кыргыз Республикасынын кредиторлору-резидент эместери, анын ичинде ЭВФтин алдындагы карызды кошо алганда, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн тышкы мамлекеттик займдары же башка карыздык милдеттенмелери боюнча пайдаланылган жана төлөнүп берилбеген сумманы чагылдырат.
МКВ	– мамлекеттик казына векселдери
МБИ	– Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Мамлекеттик бажы инспекциясы
ЕБРР	– Реконструкциялоо жана өнүгүүнүн Европа банкы
КБИ	– керектөө бааларынын индекси
ЕШК	– Европа Шериктештиги Комиссиясы
КБ	– коммерциялык банктар
КР	– Кыргыз Республикасы
ТИМ	– Кыргыз Республикасынын Тышкы иштер министрлиги
ТРжКМ	– Кыргыз Республикасынын Транспорт жана коммуникация министрлиги
ЭВФ	– Эларалык Валюта Фонду
ЭСТК	– эларалык стандарттык товардык классификация
ЭжКМ	– Кыргыз Республикасынын Экономика жана каржы министрлиги
УСК	– Улуттук статистика комитети
НЭАК	– Номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу
ЖТК	– жалпы тышкы карыз. Өзүндө, белгилүү бир датага карата кредиттик келишим же башка карыздык милдеттенме боюнча пайдаланылган жана төлөнүп берилбеген мамлекеттик жана мамлекеттик эмес, анын ичинде ЭВФтин алдындагы жана жеке сектордун карызын кошо алганда, тышкы карыздардын суммасын чагылдырат.
АКЖО	– акчакредиттик жөнгө салуу органдары
МИП	– Мамлекеттик инвестициялар программасы
РЭАК	– реалдуу эффективдүү алмашуу курсу
СИФ	– импортер-өлкөнүн чек арасындагы баа (cost, insurance, freight). Өзүнө: а) ФОБдун баасы боюнча товарлардын наркы, б.а. алардын экспорттоочу өлкөнүн чекарасына чейинки наркы; б) ташып жеткирүү наркы жана экспортердун чекарасынан импортер-өлкөнүн чекарасына чейинки камсыздандыруунун наркын камтыйт.
КМШ	– Көзкарандысыз Мамлекеттердин Шериктештиги
АКУ	– Атайы карыз алышуу укугу
ТЭИТН	– тышкы экономикалык ишкердиктин товардык номенклатурасы
ТЖ	– техникалык жардам
ФОБ	– экспортер-өлкөнүн чекарасындагы баа (free on board). Ал өзүнө экспортер-өлкөнүн чекарасына чейинки товарлардын наркы б.а. өндүрүүчүлөрдүн баалары, соодалык бааны жогорулатууну (наценка), экспортер-өлкөнүн чекарасына чейин ташып жеткирүү наркын, эларалык транспорттун кайсыл болбосун түрүнө жүктөп берүү наркын, экспорттон алынуучу кайсыл болбосун салыктарды камтыйт.

Мазмуну

1. Төлөм теңдеминин учурдагы абалы 7
I тиркеме. Таблицалар жана графиктер 15
I.1-таблица. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми (нейтралдуу берүүдө) 16
I.2-таблица. Экспортту ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча бөлүштүрүү 24
I.3-таблица. Экспортту ЭСТКнын бөлүктөрү боюнча бөлүштүрүү 24
I.4-таблица. Импортту ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча бөлүштүрүү 25
I.5-таблица. Импортту ЭСТКнын бөлүктөрү боюнча бөлүштүрүү 25
I.6-таблица. Экспортту функционалдык бөлүштүрүү 26
I.7-таблица. Экспортту географиялык бөлүштүрүү 26
I.8-таблица. Товарлардын жеке адамдар тарабынан жүзөгө ашырылуучу экспорту 26
I.9-таблица. Импортту функционалдык бөлүштүрүү 27
I.10-таблица. Импортту географиялык бөлүштүрүү 27
I.11-таблица. Товарлардын жеке адамдар тарабынан жүзөгө ашырылуучу импорту 27
I.12-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн экспорту 28
I.13-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн импорту 30
I.14-таблица. Баалардын индекси жана экспорттун физикалык көлөмү 32
I.15-таблица. Баалардын индекси жана импорттун физикалык көлөмү 33
Өлкөлөр боюнча экспорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү 34
I.16-таблица. Россияга товарлардын экспорту 34
I.17-таблица. Казакстанга товарлардын экспорту 35
I.18-таблица. Өзбекстанга товарлардын экспорту 36
I.19-таблица. Беларусияга товарлардын экспорту 37
I.20-таблица. Швейцарияга товарлардын экспорту 38
I.21-таблица. Кытайга товарлардын экспорту 39
I.22-таблица. АКШга товарлардын экспорту 40
I.23-таблица. Түркияга товарлардын экспорту 41
I.24-таблица. Германияга товарлардын экспорту 42
I.25-таблица. Улуу Британияга товарлардын экспорту 43
I.26-таблица. БАЭ товарлардын экспорту 44
Өлкөлөр боюнча импорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү 45
I.27-таблица. Россиядан товарлардын импорту 45
I.28-таблица. Казакстандан товарлардын импорту 46
I.29-таблица. Өзбекстандан товарлардын импорту 47
I.30-таблица. Беларусиядан товарлардын импорту 48
I.31-таблица. Кытайдан товарлардын импорту 49
I.32-таблица. АКШдан товарлардын импорту 50
I.33-таблица. Германиядан товарлардын импорту 51
I.34-таблица. Түркиядан товарлардын импорту 52
I.1-график. Алмашуу курсу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекси 53
I.35-таблица. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курстарынын индекстери 54
I.36-таблица. Кыргыз Республикасына четөлкө тике инвестицияларынын таза агылып келүүсүнүн географиялык структурасы 56
I.37-таблица. Эларалык камдар 56
I.38-таблица. Кыргыз Республикасынын тышкы карызы 57
I.39-таблица. Кыргыз Республикасынын тышкы карыздарынын кредиторлордун түрлөрү боюнча түзүмү 58
I.40-таблица. Кыргыз Республикасынын эларалык инвестицияларынын балансы 59
I.41-таблица. Кыргыз Республикасынын четөлкө активдеринин жана милдеттенмелеринин динамикасы 60
II тиркеме.
II.1-таблица. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү үчүн Улуттук банк тарабынан пайдаланылуучу маалымат булактары 61

ТӨЛӨМ ТЕҢДЕМИНИН УЧУРДАГЫ АБАЛЫ

2006-жылдын биринчи чейрегинде республиканын экономикасында тышкы соода жүгүртүү иштеринин көлөмүнүн олуттуу өсүшү байкалган. Төлөм теңдеми бул мезгил аралыгында 10,6 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү терс сальдо менен түзүлгөн, ал эми 2005-жылдын биринчи чейрегинде төлөм теңдеминин тартыштыгы 11,5 млн. АКШ долларын түзгөн. 2006-жылдын биринчи чейрегинде күндөлүк эсептин кескин начарлоосу байкалып, анын тартыштыгы өткөн жылдын биринчи чейрегиндегиге салыштырганда 2,5 эсеге көбөйгөн. Алып көрсөк, эгерде 2005-жылдын биринчи чейрегинде күндөлүк операциялар эсебинин тартыштыгы ИДПга карата 4,0 пайызды түзгөн болсо, 2006-жылдын тиешелүү мезгилинде аталган көрсөткүч 10,5 пайызга чейин көбөйгөн. Бул, эң башкысы, товарлардын импортунун өсүш арымынын 38,4 пайызга чейин тездеши, натыйжада төлөм теңдеминин тартыштыгынын 2,3 эсеге көбөйүүсү менен түшүндүрүлөт. Өз кезегинде, импорттук берүүлөрдүн көлөмүнүн көбөйүүсү мунайзаттарынын 23,0 пайызга кымбатташы менен шартталган. Соода балансынын начарлап кетиши кызмат көрсөтүүлөр балансынын тартыштыгынын 1,6 эсеге өсүшүнө алып келген, анда транспорттук жана камсыздандыруу кызмат көрсөтүүлөрү орчундуу үлүштү ээлөөдө. Бирок, товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөр балансынын түптөлүп жаткан тартыштыгы күндөлүк трансферттердин агылып келиши менен компенсацияланган, алар 1,5 эсеге көбөйгөн.

1-график. Күндөлүк операциялар эсеби
ИДПга карата пайыздарда

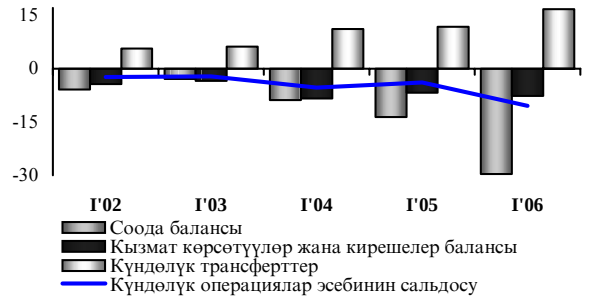

СООДА БАЛАНСЫ

Республиканын тышкы соода жүгүртүүсүнүн көлөмү 2006-жылдын биринчи чейрегинде 2005-жылдын тиешелүү мезгилиндегиге салыштырганда 24,6 пайызга көбөйгөн жана 489,6 млн. АКШ долларын түзгөн. Импорттун өсүш арымынын экспорттун өсүш арымынан артышы **соода балансынын** сальдосунун 2005-жылдын тиешелүү мезгилиндеги соода балансынын 56,9 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү тартыштыгына караганда 133,1 млн. АКШ доллары өлчөмүндө терс түзүлүшүн аныктаган.

2-график. Кыргыз Республикасынын соода балансы
ИДПга карата пайыздарда

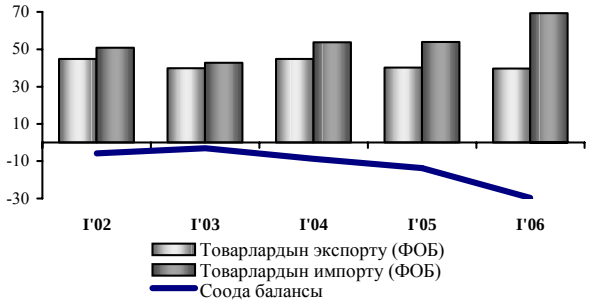

Товарлардын экспортунун көлөмү 2005-жылдын биринчи чейрегиндегиге салыштырганда 6,1 пайызга көбөйгөн жана 178,3 млн. АКШ долларын түзгөн.

1-таблица. Кыргыз Республикасынын товарларынын экспорту
(млн. АКШ долларында)

	I'02	I'03	I'04	I'05	I'06
Экспорт (ФОБ)	116,9	121,3	158,9	168,0	178,3
Өсүш арымы *(пайыздар)*	*1,4*	*3,8*	*31,0*	*5,7*	*6,1*

Мында алтындын экспорту кыскарган, ал эми алтынды эске албаганда экспорт — 16,0 пайызга өскөн. Алтындын экспортунун азаюусу алтын казып алуу ишканаларында кендин корунун табигый азаюсунун эсебинен болгон. Алтынды физикалык берүү 29,0 пайызга кыскарган, бирок алгылыктуу баа коньюнктурасынын эсебинен, нарктык маани-де алганда төмөндөө 8,7 пайызды түзгөн. Инвестициялык товарларды жана энергопродуктыларды экспорттук берүүлөр олуттуу түрдө өскөн. Инвестициялык товарлардын тобу боюнча берүүнүн көбөйүүсү тоо-кен

ган. Саясый абалдын туруктуу болбогондугунан улам резидент эместерге туристтик кызмат көрсөтүүлөр 10,9 пайызга, курулуш кызмат көрсөтүүлөрү –77,6 пайызга кыскарган. Транспорттук жүк ташуулардын экспортунун көлөмү 4,2 пайызга өскөн, алардын басымдуу үлүшү темиржол жана аба жүк ташууларына туура келген. Отчеттук мезгилде элчиликтердин жана эларалык уюмдардын биздин өлкөдөгү товарларды алууга жана кызмат көрсөтүүлөрдөн пайдаланууга өкүлчүлүк чыгашалары 2,2 эсеге көбөйгөн жана 6,7 млн. АКШ долларын түзгөн. Кызмат көрсөтүүлөр рыногун өнүктүрүү ишкердик кызмат көрсөтүүлөрдүн экспортунун 49,5 пайызга көбөйүүсүнө түрткү болгон.

Кызмат көрсөтүүлөрдүн импорту отчеттук чейректе базалык мезгилдеги көрсөткүчтөн 7,2 млн. АКШ долларына жогорулаган жана 69,5 млн. АКШ долларын түзгөн. Кызмат көрсөтүүлөрдүн импортунун басымдуу үлүшү экспорттогудай эле статьяларга туура келген. Транспорттук кызмат көрсөтүүлөрдүн үлүшү 45,6 пайызды же 31,7 млн. АКШ долларын түзгөн, бул базалык мезгилдегиге салыштырганда 17,7 пайызга көп. Резиденттерге көрсөтүлгөн кызматтардын төмөндөөсүнүн натыйжасында «Кыдыруулар» статьясы 25,0 пайызга кыскарган. Ишкердик кызмат көрсөтүүлөрдүн импорту экспорт сыяктуудай эле 31,6 пайызга көбөйүп, 17,1 млн. АКШ долларын түзгөн, бул резидент эмес компаниялардын биздин резиденттерге консультациялык, жарнамалык жана башка ишкердик кызматтарды көрсөтүүлөрү менен байланыштуу болгон. Импорттун калган статьялары боюнча отчеттук мезгилде олуттуу деле өзгөрүүлөр болгон эмес.

Кирешелер

2006-жылдын биринчи чейрегинде «Кирешелер» статьясынын терс мааниси 2005-жылдын тиешелүү мезгилиндегиге салыштырганда 3,5 пайызга өскөн жана 20 млн. АКШ долларын түзгөн (2004-жылдын биринчи чейрегинде –19,3 млн. АКШ доллары). Бул, статьянын, көбөйүшү негизинен республиканын резидент эместерине эмгек акыларды төлөө боюнча агылып чыгуулардын өсүшүнө байланыштуу болгон, ал боюнча өсүш арымы 24,0 пайызды түзгөн.

Тике инвестициялардын көлөмү ошол эле деңгээлде калган жана 13,6 млн. АКШ долларын түзгөн.

Башка инвестициялар боюнча кирешелер балансынын терс сальдосу 2,3 млн. АКШ долларынан 1,3 млн. АКШ долларына чейин кыскарган, бул жеке сектордун тышкы карыздары боюнча пайыздык төлөмдөрдүн кыскарышынын натыйжасында болгон.

Күндөлүк трансферттер

Отчеттук мезгилде күндөлүк трансферттер балансынын оң сальдосу базалык мезгилдегиге салыштырганда 53,2 пайызга көбөйүү менен 74,9 млн. АКШ долларын түзгөн. Күндөлүк трансферттердин бардык статьялары боюнча өсүү байкалган: расмий трансферттер боюнча 46,0 пайызга, жеке трансферттер боюнча –53,4 пайызга. Товардык грант түрүндөгү гуманитардык жардамдар 1,6 млн. АКШ доллар суммасында келип түшкөн, бул 2005-жылдын тиешелүү мезгилиндегиден 46,3 пайызга көп. Мурдагыдай эле, трансферттердин агылып келүүсүнүн 98,3 пайызга өсүүсү жеке трансферттердин келип түшүүлөрүнүн эсебинен камсыз болгон.

Жеке трансферттердин дүңүнөн агылып

4-график. Акча которуулардын жана керектөө товарларынын экспортунун сальдосу

ИДПга карата пайыздарда

келүүсү 81,0 млн. АКШ долларын түзгөн, алардын ичинен 75,6 млн. АКШ доллары банк эсептери жана акча которуулар системалары аркылуу келип түшкөн. Төйлөө чөйрөсүнүн ыңгайлуу шарты жана тарифтер-

дин алгылыктуу болушу акча которуулардын банк тутуму аркылуу көбөйүүсүнө көмөк болот.

Четөлкөдө иштеп жүргөндөрдүн акча которуулары 2006-жылдын биринчи чейрегинде керектөө товарларынын таза экспортунунун ордун ашыгы менен жапкан. Алып көрсөк, 2005-жылдын биринчи чейрегинде акча которуулардын агылып келүүсү керектөө товарларынын таза экспортунун 104,0 пайызын каржылоого жөндөмдүү болгон. Ал эми 2006-жылдын биринчи чейрегинде бул көрсөткүч 57,8 пайыздык пунктка көбөйгөн.

КАПИТАЛ МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК ОПЕРАЦИЯЛАР ЭСЕБИ

2006-жылдын алгачкы үч айынын жыйынтыгы боюнча капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби (төлөм теңдеминин аналитикалык берилишинде) 2005-жылдын тиешелүү мезгилиндеги 42,0 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү терс сальдого караганда 64,3 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү оң сальдо менен түзүлгөн.

Мында **капитал менен операциялар эсебинин** терс сальдосу отчеттук мезгилде өткөн жылдын салыштырууга алынган мезгилиндегиге караганда 41,0 пайызга өскөн жана 4,5 млн. АКШ долларын түзгөн. Бул өсүш мигранттардын трансферттери боюнча таза агылып чыгуулардын көбөйүүсү менен шарттalган.

5-график. Капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби

ИДПга карата пайыздарда

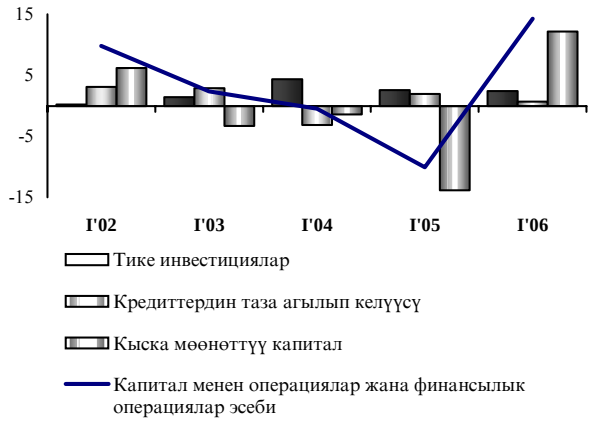

2006-жылдын биринчи чейрегинде **финансылык эсеп** бир жыл мурдагы анын терс маанисине (38,8 млн. АКШ доллары) караганда 68,7 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү оң сальдо менен түзүлгөн.

Тике инвестициялар боюнча таза агылып кирүү 1,3 пайызга көбөйгөн жана 10,9 млн. АКШ долларын түзгөн. Алардын өсүүсүнүн башкы булагы болуп ишканалардын капиталына 10,0 млн. АКШ доллары суммасындагы салымдар эсептелген, бул өткөн жылдын ушундай эле көрсөткүчүнөн 3,1 эсеге артып турат. Тике четөлкө инвестицияларынын кыйла өсүшү Улуу Бртинияга, Казакстанга жана Канадага туура келген. Республиканын экономикасына реинвестирленген кирешелердин өлчөмү 2,4 пайызга көбөйгөн жана 12,6 млн. АКШ долларын түзгөн. Тике инвестициялар негизинен финансы секторуна, кайра иштетүү өнөржайына жана соодага келип түшкөн.

Портфелдик инвестициялардын таза агылып чыгууларынын 2005-жылдын биринчи чейрегиндеги 12,6 млн. АКШ доларына караганда 1,6 млн. АКШ долларына чейин азайгандыгы белгиленген. Мында резиденттердин тышкы активдеринин 8,0 эсеге азаюусу белгиленген, бул, негизинен, кыргыз коммерциялык банктарынын четөлкө баалуу кагаздары менен операцияларына байланыштуу болгон.

Жана башка инвестициялар балансы анын базалык мезгилдеги 36,9 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү терс сальдосуна караганда 59,4 млн. АКШ доллары өлчөмүндө оң түзүлгөн. Бул өзгөрүү алардын тышкы милдеттенмелеринин олуттуу көбөйүүсүндө Кыргыз Республикасынын резиденттеринин тышкы активдеринин кыйла төмөндөөсүнүн натыйжасында болгон.

Отчеттук мезгилдин жыйынтыгы боюнча тышкы активдердин сальдосу 96,3 млн. АКШ долларына азайган. Азаюу четөлкө активдери түзүмүндө статьялардын көпчүлүгү боюнча белгиленген. Алып көрсөк, дебитордук карыз түрүндөгү тышкы активдер жана коммерциялык банктардын активдери тиешелүүлүгүнө жараша 3,8 жана 1,7 эсеге кыскарган, ошонун өзү менен суммардык четөлкө активдеринин оң сальдосун түзүүгө олуттуу таасир эткен. «Ишканалардын четөлкөлөрдөгү эсеби» статьясы боюн-